

РЕЗЮМЕ

Ю. В. Березюк. Підготовка студентів к ознакомленню с критеріями построения и выбора учебного материала в учебниках иностранного языка.

В статье рассмотрена проблема подготовки студентов – будущих учителей иностранного языка к работе с учебниками, ознакомления с критериями их построения, отбора учебного материала, функциями ученика, проанализированы современные методические системы относительно отбора содержания учебного материала в учебниках по иностранному языку.

Ключевые слова: учебник, критерии построения учебника, отбор учебного материала, методические системы.

SUMMARY

Yu. Berezyuk. Students' preparation to the introduction of the criteria of construction and selection of educational material in the foreign languages textbooks.

The article deals with the problem of future foreign language teachers' training using workbooks and textbooks. The research paper theoretically proved the necessity of studying the criteria of a textbook construction, selection of educational material, the functions of the textbook. An analysis of modern teaching systems for selecting the content of teaching material in foreign languages textbook was considered.

Key words: tutorial, criteria for the construction of textbook, educational materials selection, methodical system.

УДК: 378.141/141.5:373.31

Л. Ф. Ващенко

РВУЗ «Кримський університет культури, мистецтв і туризму»,

Л. П. Бардашевська

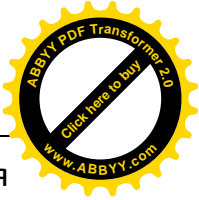
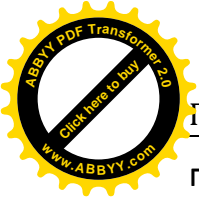
РВУЗ «Кримський інженерно-педагогічний університет»

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ»

У статті розкрито сутність особистісно зорієнтованої технології «Розвиток критичного мислення». Розглянуто базову модель технології та її основні етапи (стадії), а також цілі, задачі і функції кожної стадії технології. Запропоновано організаційно-педагогічні умови, у процесі використання яких майбутні учителі навчальних класів будуть готові до застосування технології «Розвиток критичного мислення».

Ключові слова: технологія «Розвиток критичного мислення», основні стадії технології, готовність майбутніх учителів до застосування технології, організаційно-педагогічні умови.

Постановка проблеми. Сьогодні відбувається інтенсивне реформування освітньої системи сучасної загальноосвітньої школи I ступеня. Досить гостро виникає необхідність оновлення національної освіти шляхом формування гуманних взаємин підростаючого покоління. Нові пріоритети розвитку системи освіти потребують підвищення рівня підготовки майбутніх учителів початкових класів до основних інновацій в

галузі освіти – технологіям. Однією з таких інновацій є технологія «Розвиток критичного мислення». Технологія є особистісно орієнтованою і дозволяє вирішувати широкий спектр освітніх завдань: навчальних, виховних і розвиваючих.

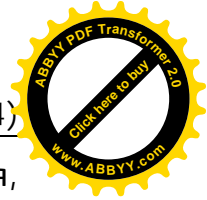
В умовах динамічно мінливого світу дуже важливо допомогти кожній людині отримати можливість включитися в міжкультурну взаємодію, сформувати базові навички людини відкритого інформаційного простору і навчитися ці навички застосовувати [2]. Кожен учитель, покидаючи стіни педагогічного університету, на порозі своєї професійної діяльності, повинен володіти найсучаснішими знаннями, творчою індивідуальністю, постійним прагненням до розвитку і самовдосконалення. Однак провівши наше дослідження зі студентами, які навчаються на психолого-педагогічному факультеті за спеціальністю «Початкова освіта» для виявлення рівня їх готовності до використання цієї технології, ми зіткнулися з тим, що майбутні вчителі знайомі тільки з окремими елементами цієї технології і використання її в період педагогічної практики носить фрагментарний, епізодичний характер. Тому існує величезна проблема в предметно-методичній підготовці майбутніх учителів початкових класів у вищих навчальних закладах з впровадження технології «Розвиток критичного мислення» в навчальний процес початкової школи.

Аналіз актуальних досліджень. Сучасна психолого-педагогічна наука приділяє значну увагу аналізу питань професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, до застосування загально навчальних технологій. Теоретичні та практичні аспекти нових технологій навчання розроблені у працях В. Беспалько, Л. Буркова, Г. Селевка, О. Пехоти, О. Пометун, Л. Пироженко, А. Панченкова, Т. Ремех, О. Саган, О. Стребной та інших вітчизняних і зарубіжних вчених [3].

Мета статті – виявити професійно-педагогічний рівень готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування технології «Розвиток критичного мислення».

Виклад основного матеріалу. З 1996 року ця технологія поширюється спільно Інститутом «Відкрите суспільство», Міжнародної Читацької Асоціацією та Консорціумом «За демократична освіта» і пройшла апробацію в школах багатьох країн.

Технологія «Розвиток критичного мислення» була розроблена вченими та викладачами Хобарт & Вільям Сміт Коледж і Університету штату Північна Айова (США) Джон Стіл, Куртом Мередітом, Чарльзом Темпл і Скоттом Уолтером, які є членами консорціуму «За демократична освіта» [1].

Вона може бути використана в різних предметних галузях (історія, іноземна мова, географія, екологія та інші). Це універсальна, проникаюча, «надпредметна» технологія, відкрита до діалогу з іншими педагогічними підходами і технологіями. Це, перш за все, підхід, що не є способом прикрасити урок, доставити дітям задоволення від використання ігрових прийомів, групових форм роботи, частоті зміни діяльності. Це абсолютно чітка структура, що має в своїй основі розвиваючі та виховні цілі. Вона пропонує систему конкретних методичних прийомів для учнів різних вікових груп (початкова школа, середня школа, ВНЗ, установи підвищення кваліфікації). Технологія формує базові навички людини, відкритого інформаційного простору, розвиває якості громадянина відкритого суспільства, включеного в міжкультурну взаємодію [2].

Технологія «Розвиток критичного мислення» відноситься до типу «рамкових». Своєрідною «рамкою», в яку вписується урок, є так звана базова модель технології, що складається з трьох етапів (стадій):

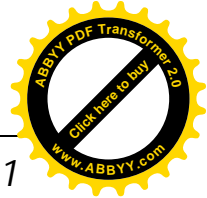
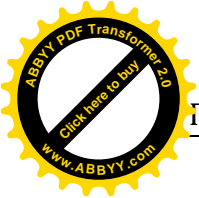
- стадії виклику;
- стадії осмислення;
- стадії рефлексії.

Така структура уроку, на думку психологів, відповідає етапам людського сприйняття: спочатку треба налаштуватися, згадати, що тобі відомо по цій темі, потім познайомитися з новою інформацією, потім подумати, для чого тобі знадобляться отримані знання, і як ти їх зможеш застосувати. Кожна стадія має свої цілі і завдання, а також набір характерних прийомів, спрямованих спочатку на активізацію дослідницької, творчої діяльності, а потім на осмислення та узагальнення набутих знань.

Перша стадія – «виклику», під час якої в учнів активізуються що були раніше знання, пробуджує інтерес до теми, визначає цілі вивчення майбутнього навчального матеріалу.

Друга стадія – «осмислення» – змістовна, в ході якої і відбувається безпосередня робота учня з текстом, причому робота спрямована, осмислена. Процес читання завжди супроводжується діями учня (маркування, складання таблиць, ведення щоденника), які дозволяють відслідковувати власне розуміння. При цьому поняття «текст» трактується дуже широко: це і письмовий текст, і мова викладача, і відеоматеріал.

Третя стадія – стадія «рефлексії» – роздуми. На цьому етапі учень формує особистісне ставлення до тексту і фіксує його або за допомогою власного тексту, або своєї позиції в дискусії. Саме тут відбувається активне переосмислення власних уявлень з урахуванням знову набутих знань [2] (таб. 1).

Таблиця 1

Базова модель технології

Стадія 1. Виклик (Evocation)	Стадія 2. Осмислення (Realization of meaning)	Стадія 3. Рефлексія (Reflection) Роздуми
Завдання: – актуалізація та узагальнення наявних в учня знань з даної теми; – пробудження інтересу до досліджуваної теми; – виявлення та усвідомлення недостатності наявних знань.	Завдання: – активнее отримання нової інформації; – осмислення нової інформації; – співвіднесення нової інформації з власними знаннями.	Завдання: – цілісне осмислення, присвоєння та узагальнення отриманої інформації; – вироблення власного ставлення до досліджуваного матеріалу; – виявлення ще непізнаного.

Базова модель («Виклик – Реалізація сенсу – Рефлексія») задає не тільки певну логіку побудови уроку, але й послідовність, і способи поєднання конкретних методичних прийомів. Функції кожної стадії технології викладаються струнко і логічно (таб. 2).

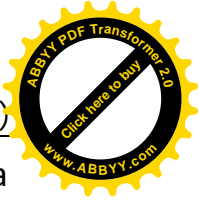
Таблиця 2

Функції трьох стадій технології розвитку критичного мислення

Стадія	Функції
Виклик	– Мотиваційна (спонукання до роботи з новою інформацією, стимулювання інтересу до нової теми). – Інформаційна (виклик на «поверхню» наявних знань з теми). – Комунікаційна (безконфліктний обмін думками).
Осмислення змісту	– Інформаційна (отримання нової інформації з теми). – Систематизаційна (класифікація отриманої інформації). – Мотиваційна (збереження інтересу до досліджуваної теми).
Рефлексія	– Комунікаційна (обмін думками щодо нової інформації). – Інформаційна (набуття нових знань). – Мотиваційна (спонукання до подальшого розширення інформаційного поля). – Оцінювальна (співвіднесення нової інформації і наявних знань, формування власної позиції, оцінка процесу).

Форми уроку в технології «Розвиток критичного мислення» відрізняються від уроків у традиційному навчанні. Учні не сидять пасивно, слухаючи вчителя, а стають головними дійовими особами уроку. Вони думають і згадують про себе, діляться міркуваннями один з одним, читають, пишуть, обговорюють прочитане. Організація навчального процесу нагадує колективний спосіб навчання А. Г. Рівіна – В. К. Дьяченко, тому що основою її є робота учнів у динамічних парах та групах.

Тексту відводиться пріоритетна роль: його читають, переказують, аналізують, трансформують, інтерпретують, дискутують і, нарешті, складають.

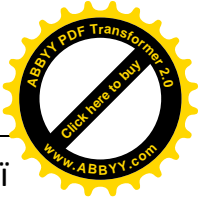
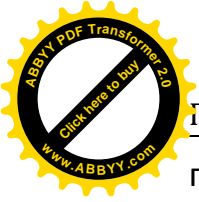

Популярним методом демонстрації процесу мислення є графічна організація матеріалу. Моделі, малюнки, схеми і т.п. відображають взаємини між ідеями, показують хід думок. Процес мислення, прихований від очей, стає наочним, знаходить видиме втілення. Графічна організація матеріалу може застосовуватися на всіх етапах навчання як спосіб підготовки до дослідження, як спосіб направити це дослідження в потрібне русло, як спосіб організувати роздум над отриманими знаннями. Засоби технології дозволяють працювати з інформацією в будь-якій галузі знання, а це означає, що ознайомлення з нею можна організувати на будь-якому предметному матеріалі.

Принциповими моментами для технології «Розвиток критичного мислення» є:

- активність суб'єктів в освітньому процесі;
- організація групової роботи в класі;
- розвиток навичок спілкування;
- ідея цінності особистості;
- підхід до освітньої технології як засобу й інструменту самоосвіти людини;
- співвіднесення змісту навчального процесу з конкретними життєвими завданнями, виявленням і рішенням проблем, з якими діти стикаються в реальному житті [5].

Для того щоб виявити ставлення і професійно-педагогічний рівень готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування технології «Розвиток критичного мислення», ми провели анкетування із студентами, які навчаються на психолого-педагогічному факультеті за спеціальністю «Початкова освіта» РВНЗ «Кримського інженерно-педагогічного університету». Анкета містила п'ятнадцять питань, ми прокоментуємо результати деяких з них. Так на запитання: «Чи відома Вам технологія «Розвиток критичного мислення (ТРКМ)»? Що саме ви знаєте про цю технологію?». Позитивно відповіли 5,2% студентів. На питання, «Яким способом ви дізналися про ТРКМ? (В університеті – при вивченні дисциплін професійного циклу, самостійно, на практиці – від вчителів загальноосвітніх шкіл, від колег – студентів)?». Позитивно відповіли 4,32% студентів. Такі питання як «Назвіть (перерахуйте) вчених, авторів, які займаються даною технологією», «Чи сприяє застосування ТРКМ в навчальному процесі початкової школи розвитку суб'єктивної активності учнів початкових класів? Відповідь аргументуйте (обґрунтуйте)», «З якими можливими труднощами, Ви, як майбутній учитель початкових класів можете зіткнутися при застосуванні ТРКМ (або стикалися під час

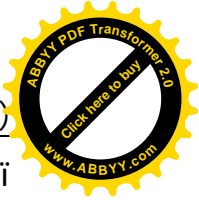
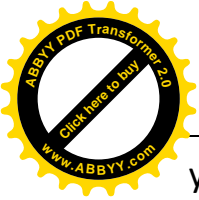

проходження педагогічної практики)? Які шляхи вирішення даної проблеми з даних ситуацій Ви бачите? Що можете запропонувати?». Викликали найбільшу скруту і позитивно змогли відповісти тільки 1, 92% студентів. На питання, «Чи використовували Ви у своїй педагогічній практиці ТРKM?» – 3,4% студентів відповіли ствердно. 2,8% студентів на момент анкетування усвідомлювали необхідність розвивати й удосконалювати свої знання і на питання «Чи необхідно розвивати критичне мислення студентам – майбутнім вчителям початкових класів? Чому?». Відповіли позитивно. На питання, «Чи вважаєте Ви, що застосування вчителем початкових класів ТРKM буде одним із способів підвищення ефективності освітнього процесу? Відповідь аргументуйте (обгрунтуйте)» – 4, 8% студентів. На питання, «Чи згодні Ви з думкою, що вчителю початкових класів варто застосовувати ТРKM у своїй педагогічній діяльності? Відповідь аргументуйте (обгрунтуйте)» – 2, 4% студентів.

Отже, за результатами анкетування, можна дійти висновку, що тільки 3,4% студентів володіють уміннями щодо застосування технології «Розвиток критичного мислення» у своїй професійно-педагогічній діяльності, а 32,16% студентів мають уявлення про цю технології, цікавляться і вважають необхідним майбутньому вчителю опанувати всіма сучасними технологіями для вдосконалення своєї педагогічної майстерності.

Виходячи з наших спостережень, ми можемо припустити, що для поліпшення готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування технології «Розвиток критичного мислення» необхідно:

- ввести зміни в навчально-методичні комплекси дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки;
- у процесі вивчення методик викладання всіх дисциплін загальноосвітньої школи I ступеня давати студентам інформацію про технологію «Розвиток критичного мислення», про особливості організації навчальної роботи із застосуванням цієї технології з виділенням порівняльної характеристики освітніх процесів, що протікають у ході традиційного навчання і під час навчання, яке базується на застосуванні технології «Розвиток критичного мислення»;
- включити в навчальну програму з дисципліни «Педагогіка» інформаційний матеріал про технологію «Розвиток критичного мислення»;
- у процесі проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять, консультацій, педагогічної практики, організації самостійної роботи студентів формувати в них потребу в оволодінні знаннями і відповідними вміннями та навичками у створенні комфортних

умов навчання молодших школярів, атмосфери співпраці, взаємної підтримки, доброзичливості;

- ввести в програму педагогічної практики аналітичні завдання, аналіз педагогічних ситуацій, пов'язаних із застосуванням технології «Розвиток критичного мислення», а також планувати підготовку, організацію та проведення уроків із застосуванням цієї технології;

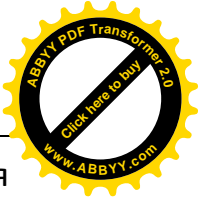
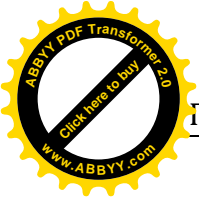
- стимулювати пізнавальну активність студентів з психолого-педагогічних, методичних питань, пов'язаних із застосуванням технології «Розвиток критичного мислення» в початковій школі, через науково-дослідницьку, практичну, самостійну роботу при написанні ними курсових, бакалаврських, магістерських робіт;

- активізувати студентів на придбання психолого-педагогічних, методичних, теоретичних знань, практичних умінь і навичок з питань, пов'язаних із застосуванням технології «Розвиток критичного мислення» в навчальному-виховному процесі початкової школи шляхом залучення їх до роботи, наприклад, «Дискусійного клубу»;

- сформувати у студентів внутрішню потребу в постійному професійному розвитку, самовдосконаленні; в оволодінні технологією «Розвиток критичного мислення»; у вдосконаленні педагогічної майстерності щодо застосування цієї технології;

- навчити студентів грамотно співвідносити свої індивідуально-особистісні, професійно – педагогічні можливості майбутніх учителів початкових класів з індивідуальними особливостями молодших школярів та застосуванням технології «Розвиток критичного мислення».

Висновки та перспективи подальших розвідок. Виходячи з вищевикладеного, ми можемо дійти висновку, що технологія «Розвиток критичного мислення» сприяє тому, щоб навчити учня самостійно мислити, осмислювати, структурувати і передавати інформацію, щоб інші дізналися про те, що нове він відкрив для себе. Кожному етапу цієї технології притаманні власні методичні прийоми, спрямовані на виконання завдань етапи. Комбінуючи їх, учитель може планувати уроки відповідно до рівня зрілості учнів, цілями уроку і обсягом навчального матеріалу. Можливість комбінування технік має важливе значення і для самого педагога – він може вільно почувати себе, працюючи за даною технологією, адаптуючи її відповідно до своїх уподобань, цілями і завданнями. Комбінування прийомів допомагає досягти і кінцеву мету застосування технології «Розвитку критичного мислення» – навчити дітей застосовувати цю технологи самостійно, щоб вони могли стати незалежними і грамотними мислителями і з задоволенням вчилися протягом усього життя.

Майбутні вчителі початкових класів будуть готові до застосування технології «Розвиток критичного мислення» у процесі виконання таких організаційно-педагогічних умов:

– використання технології «Розвиток критичного мислення» в педагогічному університеті при навчанні майбутніх учителів початкових класів на заняттях дисциплін психолого-педагогічного циклу, а також при вивченні методик викладання різних дисциплін;

– засвоєння майбутніми учителями початкових класів нового теоретичного і практичного досвіду щодо застосування технології «Розвиток критичного мислення» в навчальному процесі, якщо і програма педагогічної практики буде націлена на вдосконалення теоретичних знань та переведення їх в площину практичних умінь.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кларин М. В. Технология обучения: идеал и реальность / М. В. Кларин. – Рига : Эксперимент. – 1999. – 462 с.
2. Кларин М. В. Инновационные модели обучения в зарубежных педагогических поисках / М. В. Кларин. – М. : Арена. – 1994. – 219 с.
3. Пехота О. М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя: [монографія] / О. М. Пехота, А. М. Старева. – Миколаїв : Вид-во «Іліон», 2005. – 272 с.
4. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии / Г. К. Селевко. – М. : Народное образование, 1998. – 360 с.
5. Темпл Ч. Критическое мышление – углубленная методика / Ч. Темпл, Дж. Л. Стил., К. С. Мередит. – М. : Изд-во Ин-та «Открытое общество», 1998. – 560 с.

РЕЗЮМЕ

Л. Ф. Ващенко, Л. П. Бардашевская. Готовность будущих учителей начальных классов к применению технологии «Развитие критического мышления».

В статье раскрыта сущность личностно ориентированной технологии «Развитие критического мышления». Рассмотрена базовая модель технологии и ее основные этапы (стадии), а также цели, задачи и функции каждой стадии технологии. Предлагается организационно-педагогические условия, при выполнении которых будущие учителя начальных классов будут готовы к применению технологии «Развитие критического мышления».

Ключевые слова: технология «Развитие критического мышления», основные стадии технологии, готовность будущих учителей к применению технологии, организационно – педагогические условия.

SUMMARY

L. Vashchenko, L. Bardashevskaya. Readiness of future primary school teachers to using technology «Critical thinking development».

The article deals with the essence of the learner-centered technology «Critical Thinking Development». The article considers the basic model of the technology, its main stages as well as aims, tasks and functions. The article also suggests the organizational-pedagogical conditions under which future primary school teachers will be prepared to implement the technology.

Key words: technology «Critical Thinking Development», main stages of the technology, future primary school teachers' preparedness to implementing technology, organizational-pedagogical conditions.